

ben 'girar, torçar'), perquè el capell d'aquest fungus sovint està posat de gairell («sitzt oft schief») i sembla com si estigués de tort («umgedreht»); cf. el gravat d'*AlcM*, i admetem-ho perquè també micetòlegs nostres ens diuen això del pedicle («un poc torçut», *AlcM*, § d; «pedicle fort», § b ¿no serà err. tip. per 'tort?'); i tot ve a ser el mateix: car el capell estarà de gairell si el pedicle és tort, i tots hem observat bolets d'aquesta forma.

Tant el REW (3937) com Wartburg accepten aquesta etimologia sense explicacions; i així Wartburg pot barrejar-ho amb una sèrie de derivats de GYRARE, pertanyents a ordres d'idees absolutament inconnexos i de fàcil comprensió amb l'atmosfera tecnològica o semi-culta que té aquesta família derivativa a França (*girelle* «haut de l'arbre de la roue des pottiers», «pou-lie», «petit cric pour tendre l'arbalète» etc.).

Realment la proposta de Behrens semànticament és raonable, i no costaria d'acceptar si no hi hagués altres formes que els tipus *girelle* i fins *girole*; però així i tot hauria calgut un poc d'explicació morfològica, més que més havent-hi *gerilba* que és més de mal comprendre des de GYRARE; pitjor, havent-hi *giroilla* i *girouye*; i sobretot, ja es veu que solament hi van combregar a base d'acclucar els ulls davant *gírgola*, *gírbola*, *gírgoulo*, *jarbouleto* etc.: si Behrens i M.L. s'ho van empassar és perquè ignoraven el tipus català i llenguadocià en *gírg-/gírb-*. Podem, tanmateix, admetre que alguna influència per part del verb GYRARE va intervenir en una forma o altra en la creació d'aquest tipus de denominació del bolet, en algunes o en totes les seves variants. Podríem arribar fins i tot a admetre que naturalistes semicultes o mig-savis vagin anomenar-lo en baix llatí, amb alguna formació com **gyrella*. Però ¿tindríem dret a acontentar-nos dient que les altres formacions són degudes a un «canvi de sufix»? Passi encara que suposem que altres naturalistes ho alteraren amb aires més cultes en **gyrula*. Quedaríem ben poc satisfets: al capdavall tals formacions diminutives en una derivació postverbal com es justificarien? Havent-hi *gírgola*, *gírbola*, *gi(v)ola*, *jarbouleto* és evident que això no pot ser.

Qualsevol botànic, per populista que fos, no és probable que s'oblidés del nom greco-llatí *eryngium*, ἑρύγγιον; i si no estava pels Plinis i Columelles que li parlaven de les *erynges* i els *eryngia*, i dels Dioscòrides i Teofrasts amb llurs ἑρύγγια, el poble els havia de recordar constantment la relació amb el panical. Això encara era més forçós que la guexesa de què ens parla Behrens (no pas exclusiva d'aquest bolet). Imaginem que alguns herbolaris o botànics mig-savis prenent el grec ἑρύγγια (plural, com escau) l'estergirien, estraftent-li un poc la forma amb l'ajuda de metàtesis, o de trasllats de lletres, i de la influència de GYRATUS: fent de *iruggia* un *GIRGUA. En el *giroilla* de 1397 i de Lorena tindríem quelcom d'això.

Aquí és on l'etim. popular GYRATUS, pesant cada cop més, aniria provocant aquestes variacions que simbolitzem amb els tipus esquemàtics que hem anat passant en revista GÍRGOLA, GIGULA (> *gívola*, *giula*, de

Finestres i Confrides), GIROLA, GIRÍGULA etc. Potser encara algun altre, car Rolland localitza *guirodela/giraudela/girandela/guirandela/guiroundela* en una ampla zona del Llemosí i Peirigort. D'altra banda em pregunto si no tenim variants divergents que també provinquin d'*eryngium*, alterat per tals etimologies populars: (*ar*)*roucheric* i *roucheris* de Comenge i Luixon. Per damunt de tots em sembla que en *argougne* de la Charente-Inférieure i *argougne* de la Vendée, que Rolland (pp. 141.12f. i 145.6f.) registra per al Pleurotus i el Cantharellus respectivament, tenim senyals inequívocs de l'*eryngia* originària.

Un altre bolet que potser hem de fer entrar en joc és l'*Amanita*, amb el seu nom fr. *orange*, roerg. *ouroungue* (i *loungue*). L'*Amanita Caesarea*, que és el nostre *reig* o *oriol*, és un bolet més diferent, però també agaricaci i amb bastant de comú amb la gírgola (Rolland en tracta immediatament abans del Cantharellus, p. 136). S'està d'acord (TdF, Bloch etc.) que el francès *orange* (només documentat des de 1775) és manlleu de l'occità, «à cause de sa couleur rouge doré, proprement 'orange'». En això hi ha una mica d'escamoteig; car, sí, 'taronja' és *orange* en francès, però això és una forma secundària deguda a la contaminació de *or*, mentre que AURUM és *aur*, no pas *or*, en llengua d'oc, i justament el nom de la taronja és *orange* en llengua d'oc, on, no solament la *a*- no lliga amb la *ou*- inicial del roergat *ouroungue*, sinó que tampoc lliga la *-ou*- interna del nom del bolet amb la *a* interna del nom de la taronja.

I si el color taronjat és just per a l'*Amanita Caesarea*, les altres espècies d'aquest gènere (*A. Muscaria*, *Am. Ovoidea*) també duen almenys en part el nom d'*ouroungue* (Rolland, pp. 138, 139) i aquests bolets són d'altre color, blanc el de l'*ovoidea*. ¿No és temptador fer venir això també d'ERYNGIUM, que fonèticament fóra perfecte? És clar que hagué d'haver-hi després influència del fr. *orange*. Llavors hauríem de concloure que el tema de la connexió amb el card, ERYNGIUM, havia esdevingut un lloc comú en la nomenclatura de tot aquest grup de bolets, en l'Alta Edat Mitjana, i després diverses contaminacions i etimologies pseudocultes els haurien anat diferenciant casuísticament.

Una altra variant és *agerola* [«bolet comestible i molt bo», Lab. 1864, no 1839; «Cantharellus cibarius», DFa; si bé no sabem si és forma ben recollida]. Com que és de color de rovell d'ou, potser vénen d'aquí, per comparació, les dues variants *girola* i *guirola* d'un mot que, segons *AlcM*, s'usa, al B. Emp. i Gironès, amb el sentit de 'butllofa causada per la calor'; per a la *gu-*, cf. supra el llem. *guirodela/guiroundela*, d'altra banda giron. *giragola* i prov. *gírgoulo*; d'aquí també *guirolar* 'butllofar'; i es pot comptar amb la possibilitat d'una contaminació amb un **rejola* derivat de *reig*, puix que hem vist que hi ha analogies entre els dos bolets. Però el Dr. Alsina i Bofill (que és de Palafrugell), tot confirmant la forma *guirola*, rectifica que no és butllofa (lesió) sinó 'pàpula, favassa' (*Ann. Mèd., Acad. Ci. M. LXVIII*, 688). Cf. GUIRI-